

1 ^e auteur (jaar)	Design	N	Doelgroep	Interventie			Effectgrootte (Cohen's d) ¹
				Naam	Algemene principes	Specifiek voor doelgroep	
Baker (1998)	Experimenteel	182	- At-risk: laag SES (voornamelijk migranten) - Moeders - Kinderen: kleuterschool (4 en 5 jaar)	HIPPY (Opstap)	- Doel: het vergroten van zelfvertrouwen, interesse en vaardigheden om hun kinderen te begeleiden in hun geletterde ontwikkeling. - Duur: 2 jaar, wekelijks contact. - Vorm: moeders krijgen thuis een gedetailleerd lesplan. Ze lezen hun kind dagelijks voor uit boekjes en voeren na het lezen activiteiten uit met hun kind. De activiteiten richten zich op (1) taal, (2) auditief en visueel onderscheid maken en (3) problemen oplossen.	- Huisbezoek door semi- professionals uit de wijk van de gezinnen. Moeder leert de principes via rolwisselend leren. Redenen: 1) voorkomen vervoerproblemen, (2) individualiseren van materiaal en (3) iemand met een vergelijkbare achtergrond en uit dezelfde wijk helpt het gezin. - Cultureel divers lesmateriaal: verschillende gezinstypen en kenmerken komen terug in de boekjes. - Aandacht voor <i>adult literacy</i> : moeder leren voorlezen zodat haar eigen taalvaardigheid verbetert.	<i>Eind van programma:</i> - Taalbegrip: .28 <i>1 jaar follow-up:</i> - Taalbegrip: .75

¹ Bij een d tussen .20 en .49 is het effect klein, bij een d tussen .50 en .79 is het effect middelgroot en bij een d groter dan .80 is het effect groot (zie www.nji.nl/effectgrootte).

Cronan (1996)	Experimenteel	225	- At-risk: laag SES (voornamelijk migranten) - Vaders en moeders - Kinderen: 1, 2 en 3 jaar	PRIMER	- Doel: responsieve omgeving creëren voor de geletterde ontwikkeling, waarin de ouders positief reageren op prestaties van het kind. - Duur: 1 jaar - Vorm: tijdens huisbezoeken (1) leert de tutor dialogic reading aan de ouders via <i>modeling</i> (2) geeft de tutor instructies over het aanleren van concepten (bv. kleuren) en (3) zingt de tutor een liedje met ouder en kind. Ouders wordt gevraagd om dagelijks voor te lezen en kinderen zo veel mogelijk vragen te stellen.	- <i>Dialogic Reading</i> gebaseerd op Whitehurst (1994) - Zes principes van Ramey en Ramey (1992). - Matching van de etniciteit van de tutor met de etniciteit van de ouders.	<i>Eind van programma:</i> - Taalbegrip: .74 <i>1 jaar follow-up:</i> - Taalbegrip: .25
Evangelou (2007)	Quasi-experimenteel, longitudinaal	604	- At-risk: laag SES (in arme wijk) - Vaders en moeders - Kinderen: 0 tot 4 jaar	PEEP	- Doel: <i>reading readiness</i> ondersteunen op jonge leeftijd. Opvoedstijlen bevorderen die een positieve en communicatieve band met het kind promoten. - Duur: 5 jaar.	- ORIM-raamwerk (Hannon, 1995).	Taalbegrip: .31

- Vorm: wekelijkse groepen op toegankelijke locaties in de wijk en jaarlijks huisbezoeken. De groepen kennen de volgende elementen: (1) circle time: liedjes en rijmpjes met ouders en kinderen, (2) talking time: ouders bespreken ervaringen en ideeën, (3) story time: groepsleider modelt hoe ouders interactief boek kunnen lezen, (4) book sharing: boeken onderling uitwisselen, (5) borrowing time: bibliotheek met boeken en spelmaterialen gerelateerd aan de verhalen, en (6) home activities: suggesties voor spelletjes en activiteiten thuis gerelateerd aan het curriculum.

Faires (2000)	Quasi-experimenteel	8	- At-risk: laag presterende kinderen met laag SES - Vaders en moeders	Books in Bags	- Doel: het trainen van ouders in het thuis toepassen van effectieve instructiestrategieën ter	- Reading Recovery model (Clay, 1995) helpt kinderen met leesproblemen. Het lesmodel bestaat uit de	Coderen: .73
----------------------	---------------------	---	--	---------------	--	---	--------------

			- Kinderen: Groep 3		bevordering van de taalontwikkeling. - Duur: 5 weken - Vorm: Voorafgaand werden de ouders getraind in het toepassen van Reading Recovery model tijdens 2 trainingssessies van 45 minuten. De eerste sessie was in een groep en de tweede individueel. Tijdens de 5 weken deelt de leerkracht 3 keer per week instructiemateriaal uit aan ouders voor dagelijkse activiteiten.	volgende activiteiten: (1) herlezen van twee of meer bekende boeken, (2) letter identificatie: tijdens lezen en schrijven magnetische letters gebruiken om woorden te vormen en analyseren, (3) zin of verhaal schrijven: het kind schrijft een kort verhaal en de ouder probeert te stimuleren dat het kind onbekende woorden gebruikt, (4) zin of verhaal in stukken hakken: het kind zoekt de stukken bij elkaar, (5) nieuw boek: het kind kiest een nieuw boek en ouder en kind praten over het boek, en (6) optionele activiteit afhankelijk van de les	
Fielding-Barnsley (2003)	Experimenteel	49	- At risk: minimaal 1 familielid van het kind heeft leesproblemen - Vaders en moeders	DR	- Doel: Ouders krijgen <i>dialogic reading</i> aangeleerd, waarbij vragen stellen, feedback geven en het uitlokken van steeds complexere beschrijvingen van het kind	- <i>Dialogic reading</i> gebaseerd op Whitehurst (1994): richt zich op lezen met het kind in plaats van voorlezen. - Makkelijk te implementeren en goedkope interventie.	Taalbegrip: .58 Coderen: .48

			- Kinderen: 1 jaar voor formeel basisonderwijs		centraal staan. Ook bewustzijn van rijmen, prenten, woordenschat en het alfabet worden aangeleerd. - Duur: 8 weken - Vorm: interventie start met een huisbezoek waarin een professional video-instructie aanbiedt waarin een goed voorbeeld van <i>dialogic reading</i> centraal staat en het gezin ontvangt geschreven informatie over de leesmethode. De ouders werden gevraagd in de 8 weken ieder prentenboek (in totaal 8 boeken) 5 keer te lezen (Ouders hielden zich hieraan). De boeken zijn in verschillende thema's: rijm, fictieverhalen, feitelijke teksten, alfabetboekjes en traditionele liedjes.		
Lonigan (1998)	Experimenteel, voor- en nameting	91	- At-risk: Laag SES - Kinderen: 3-4 jaar	DR	- Doel: ouders <i>dialogic reading</i> aanleren - Duur: 6 weken	- <i>Dialogic reading</i> gebaseerd op Whitehurst (1994).	Taalbegrip: .49

- Vorm: 2 oudertrainingen op kinderdagverblijf waarin video-instructie wordt aangeboden. In de instructie worden de richtlijnen uitgelegd en geïllustreerd met voorbeelden van ouder-kind interacties. Ook worden er fragmenten getoond waarin een ouder het verkeerd doet. Na de eerste training krijgen de ouders 3 boekjes en een opdracht mee naar huis (bv. gesloten vragen stellen over boek). 3 weken later is de 2^e sessie en krijgen ze nieuwe boekjes en een nieuwe opdracht mee (bv. het stellen van open vragen).

Mehran (1988)	Experimenteel	80	- At risk: kinderen met een lage score in de kleuterschool (voornamelijk laag SES) - Moeders - Kinderen: groep 3	-	- Doel: ouders leren om hun kind op een effectieve manier te tutoeren. - Duur: 9 maanden - Vorm: aangepaste versie van <i>Reading Made Easy</i> (Harrison, 1981) voor het	-	Taalbegrip: .46
----------------------	---------------	----	--	---	---	---	-----------------

aanleren van geluiden, letters, bijwoorden en decoderen van woorden. Ouders krijgen handreikingen voor tutortechnieken en suggesties voor leesactiviteiten thuis. Dit wordt gedaan tijdens twee 4-uurse trainingssessies te en wekelijkse follow-up meetings. De ouders worden gevraagd hun kind minimaal 15 minuten te tutoeren voor minimaal 3 keer per week. De ouders houden ook een logboek bij. Er wordt gedifferentieerd door ouders die de technieken nog niet beheersten extra hulp te bieden.

Morrow (1997)	Quasi-experimenteel	56	- At risk: migrantenouders in grootstedelijk gebied - Vaders en moeders - Kinderen: groep 3, 4 en 5.	-	- Doel: het verhogen van het bewustzijn van ouders, leraren en kinderen over het belang van hen allen in de taalontwikkeling - Duur: 1 schooljaar - Vorm: Aan het begin van het schooljaar krijgen de ouders	- Gebaseerd op Holdaway's (1979) ontwikkelingsleertheorie waarin zelfregulerende, gepersonaliseerde activiteiten centraal staan waarin interactie voorkomt. Hierin zijn 4 processen van belang: (1)	Taalbegrip: .81
----------------------	---------------------	----	--	---	--	---	-----------------

materialen voor de volgende activiteiten: (1) voor- en samenlezen met het kind, (2) ouders vertellen over familie-ervaringen en verzinnen zelf verhalen, (3) ouders en kinderen houden een dagboek bij, (4) ouders helpen het kind met “Very Own Words” bijhouden (woorden die ze selecteren uit wat ze om zich heen zien), (5) de kinderen krijgen een tijdschrift met verhalen en activiteiten in een andere context dan de schoolse, waarin ook rekening wordt gehouden met verschillende culturele achtergronden en (6) kinderen brengen tijd door in een bibliotheek op school waarin ze in interactie met andere leerlingen schrijven en lezen. Bovendien worden de ouders gevraagd (1) in huis een plek te creëren voor het	observatie van literacy gedrag (bv. voorgelezen worden of anderen zien lezen), (2) samenwerking, sociale interactie voor motivatie en ondersteuning, (3) samen en alleen oefenen in lezen en schrijven en (4) presteren, het delen van wat het kind heeft bereikt. - Het programma is ontwikkeld in samenwerking tussen school en ouders. - Het materiaal is overeenkomstig met het materiaal op school. Op deze manier kunnen kinderen de ouders die de taal niet spreken of laaggeletterd zijn helpen met de activiteiten van het thuisprogramma. - Het materiaal is cultureel sensitief, wat wordt gereflecteerd in het vertellen van verhalen over de eigen
--	--

					<p>programmamateriaal, (2) maandelijkse meetings bij te wonen en (3) een logboek bij te houden. Tijdens de maandelijkse meetings wordt het materiaal uitgedeeld, de activiteiten <i>gemodeld</i> en ervaringen besproken. Verder ontvangen de ouders een uitgebreid handboek waarin de relevantie van de ouders in de taalontwikkeling werd uitgelegd en beschreven werd hoe ze met het materiaal moesten omgaan en bredere richtlijnen, bv. extra activiteiten die de ouders met het kind kunnen doen zoals naar de dierentuin gaan en de borden lezen.</p>	<p>ervaringen, het kiezen van de woorden en het tijdschrift.</p>	
Overett (1998)	Quasi-experimenteel	61	- At risk: wijk met laag SES, beide klassen presteren op lezen meer dan 2 jaar onder het referentieniveau.	PR	<p>- Doel: ouders bekend maken met strategieën voor <i>paired reading</i>.</p> <p>- Duur: 6 weken</p> <p>- Vorm: 6 sessies van 1 uur plaats op school. Het <i>paired</i></p>	<p>- Uitgangspunten: modellen, prompten en bekrachtiging. Daarnaast speelt mediatie een belangrijke rol (Paired Reading Model van Topping, 1995). Mediatie benadrukt</p>	<p>Taalbegrip: .48 Coderen: .50</p>

			<p>- Vaders, moeders en andere familieleden</p> <p>- Kinderen: groep 6</p>	<p><i>reading</i> wordt geïntroduceerd, uitgelegd en gemodeld. De nadruk wordt gelegd op mediëren: (1) wederkerigheid via discussie en interactie met het kind over het verhaal en (2) intentionele mediatie van betekenis door onder andere actief te discussiëren en na te denken over de betekenis en context voor, tijdens en na het lezen, vragen te stellen over het leesmateriaal en voorspellend te lezen.</p>	<p>interactieve, samenwerkende processen tussen ouder en kind rondom het leesmateriaal. Mediatie werkt als <i>scaffolding</i> (Vygotsky, 1978): de mediator is actief en intentioneel bezig met het begeleiden en uitbreiden van de denkprocessen van het kind.</p> <p>- <i>Paired reading</i> is belangrijk als de ouders zelf onvoldoende scholing hebben gehad om zichzelf als goede mediator te zien.</p> <p>- Minimum van vijf minuten per dag, voor 5 dagen per week wordt aangeraden aan de ouders omdat veel ouders in de arbeidersklasse zitten of alleenstaand zijn en daardoor bezorgd zijn over de tijd.</p>		
Reutzel (2006)	Quasi-experimenteel,	144	<p>- At risk: armoedige, laag presterende scholen.</p> <p>- Vaders en moeders</p>	Words to Go	<p>- Doel: ouders leren om hun kinderen te helpen met de fonologie van woorden. Het programma helpt ouders hun</p>	<p>- Een brug bouwen tussen thuissituatie en schoolsituatie door met dezelfde methode te werken.</p>	<p>Taalbegrip: .37</p> <p>Coderen: .12</p>

- Kinderen: groep 3

kinderen te betrekken bij het toepassen van fonologische kennis thuis en sluit daarbij aan op de lesmethode van school.

- Duur: het gehele schooljaar van groep 3,

- Vorm: trainen van de ouders en het bieden van “hakken en plakken” woordlessen die worden aangeboden met een script. Ouders wonen 3 trainingssessies op school bij waarin de lessen worden *gemodeld* door leerkrachten (ouders nemen hierin de rol van leerling aan). Iedere week krijgen ouders een nieuwe les thuisgestuurd met script en materiaal. Verder houden ouders een kort logboek bij.

- Ouders die Engels niet als eerste taal hebben zelfvertrouwen geven door de gedetailleerde lessen met scripts.

St. Clair (2006)	Quasi-experimenteel	29	<ul style="list-style-type: none"> - At risk: migrantenouders - Vaders en moeders - Kinderen: kleuters 	MEES	<ul style="list-style-type: none"> - Doel: het aanleren van vaardigheden aan migrantenouders om de taalvaardigheid van hun kinderen verder te ontwikkelen. - Duur: 1 schooljaar. - Vorm: 25 trainingen van 1 uur verspreid over het schooljaar. De inhoud van het curriculum is gebaseerd op het curriculum van de kleuterschool (bv. letter van de week en thema van de maand). Ouders worden <i>gemodeld</i> om deze inhoud aan hun kind aan te leren. Daarnaast ontvangen de ouders een kopie van het materiaal van school en aanvullend lesmateriaal, bv. boekjes en een Playstation met daarop interactieve spelletjes. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het ouderbetrokkenheidsprogramma is gekoppeld aan volwassenonderwijs van de ouders voor het leren van de Engelse taal. - Het programma biedt een cultureel sensitieve benadering voor diverse economische en culturele achtergronden. 	<p>Taalbegrip: .74 Coderen: 1.03</p>
-------------------------	---------------------	----	---	------	---	--	---

Sylva (2008)	Experimenteel	112	<p>- At risk: armoedige wijk in grootstedelijk gebied.</p> <p>Verschillende risicofactoren, bv. migranten, alleenstaande ouders, laaggeschoolde ouders.</p> <p>- Vaders en moeders</p> <p>- Kinderen: 5 en 6 jaar (kleuters)</p>	SPOKES	<p>- Doel: het voorkomen van taalachterstand met behulp van een cognitief programma.</p> <p>- Duur: 10 wekelijkse sessies van 2.5 uur op school, verspreid over enkele maanden.</p> <p>- Vorm: De ouders krijgen de PPP-technieken te zien met behulp van een <i>modelling</i> video, rollenspellen en groepsdiscussies. Ook worden er audio-opnames van ouders en kinderen gemaakt die tijdens een thuisobservatie werden geëvalueerd. Via groepsdiscussies, rollenspellen en video-demonstratie krijgen de ouders uitleg over de volgende activiteiten van het Reading Recovery Model: (1) observeren en begrijpen van hoe kinderen tekst verwerken, (2) aanbieden van activiteiten</p>	<p>- Gebaseerd op het Pause Prompt Praise model (McNaughton, Glynn, & Robinson, 1987). In dit model worden ouders getraind om hun kind in een een-op-een interactie te tutoeren. Volgens het PPP-model (1) pauzeert de ouder als het kind een onbekend woord tegenkomt of een fout maakt, (2) prompt de ouder als het na de pauze niet lukt om het kind het correcte woord te laten vinden (<i>meaning</i> prompts, bv. probeer verder te lezen om te kijken of je kunt raden wat het woord is, en <i>decoding</i> prompts, bv. wat is de eerste letter?), en (3) praise het kind door het aan te moedigen en te complimenteren.</p> <p>- Eveneens gebaseerd op het <i>Reading Recovery Model</i> (Clay, 1991). De PPP-strategie wordt op deze</p>	<p>Taalbegrip: .15</p> <p>Coderen: .26</p>
---------------------	---------------	-----	--	--------	---	--	--

					<p>voor mondeling taalgebruik, schrijven en discussie over woorden en letters, (3) prompting om het kind aan te moedigen om cues te gebruiken om onbekende woorden te voorspellen, (4) introduceren van een boek door te skimmen en (5) een juiste omgeving creëren voor te lezen, bv. tv uitzetten.</p>	<p>manier gecombineerd met een <i>whole-language</i> strategie. Hierin ligt de nadruk op de betekenis van woorden en taal.</p>	
Whitehurst (1994)	Experimenteel	73	<ul style="list-style-type: none"> - At risk: lage SES - Vaders, moeders en andere familieleden. - Kinderen: 3 jaar oud 	DR	<ul style="list-style-type: none"> - Doel: ouders <i>dialogic reading</i> aanleren. - Duur: 6 weken - Vorm: 2 oudertrainingen op kinderdagverblijf waarin video-instructie wordt aangeboden. In de instructie worden de richtlijnen van <i>dialogic reading</i> uitgelegd en geïllustreerd met voorbeelden van ouder-kind interacties. Ook worden er fragmenten getoond waarin een ouder het verkeerd doet. Na de eerste training krijgen de ouders 3 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Dialogic Reading</i> - De trainingen vonden plaats op het kinderdagverblijf van het kind, vlak voordat de ouders het kind kwamen ophalen aan het eind van de dag. 	<p><i>Eind van programma:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Taalbegrip: .22 <i>1 jaar follow-up:</i> - Taalbegrip: .23

boekjes en een opdracht mee naar huis (bv. gesloten vragen stellen over boek). 3 weken later is de 2^e sessie en krijgen ze nieuwe boekjes en een nieuwe opdracht mee (bv. het stellen van open vragen). Ouders werden aangemoedigd iedere dag even te lezen met het kind. Ouders werden ook gevraagd dagelijks een logboek bij te houden.
